28/05/2024

Μια εικονίτσα στο θρανίο – Του Ηλία Λιαμή

/ Γνώμες

Η επιτήρηση στις κάθε λογής γραπτές εξετάσεις αποτελεί για τους καθηγητές μια ώρα δύσκολη. Ενώ η ματιά, με στόχευση ιέρακος, αναζητά την παρανομία και επιβλέπει το αδιάβλητον της διαδικασίας, ο νους αναζητά απασχόληση, προκειμένου να περάσει ένα από τα πιο μονότονα τρίωρα όλης της σχολικής χρονιάς. Έτσι, η σκέψη, άλλοτε ταξιδεύει στα μεγάλα ερωτήματα της ζωής, (τι είναι ζωή, τι είναι θάνατος, ματαιότης ματαιοτήτων κ.λ.π.), άλλοτε ανακεφαλαιώνει τον προγραμματισμό των θερινών διακοπών, άλλοτε κατηγοριοποιεί τις εκκρεμότητες του σπιτιού και άλλοτε αφήνεται στη νοσταλγία. Αυτό το τελευταίο είναι το πιο περίεργο και συνάμα το πιο αντιφατικό, καθώς η γλυκιά ανάμνηση των μαθητικών χρόνων συνδυάζεται με την πικρή

συνειδητοποίηση του χρόνου που περνά με ταχύτητα διαστημική.

- Γράφει ο Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού

Φέτος σκέφτηκα να πρωτοτυπήσω: Περπατώντας ανάμεσα στα θρανία, παρατηρούσα αυτά τα λίγα προσωπικά μαθητικά είδη που επιτρέπονται στις εξετάσεις και βάλθηκα, απ΄ αυτά, να ψυχολογήσω το κάθε παιδί και να βγάλω συμπέρασμα για το περιβάλλον του. Και ιδού, την ώρα αυτής της περιδιάβασης, μεταξύ, συνολικά, 300 πάνω κάτω παιδιών για φέτος, σε ένα, μόνο σε ένα θρανίο, είδα μια μικρή εικονίτσα. Αιφνιδιάστηκα γιατί, ακόμη και αυτή η μοναδική εξαίρεση, είχε αποκλειστεί εντελώς στο μυαλό μου. Και θυμήθηκα πως, μόλις(;) 40 χρόνια πριν, τα μισά τουλάχιστον παιδιά, εν ώρα εξετάσεων, είχαμε μπροστά μας από μια εικονίτσα.

Γυρίζοντας σπίτι, η εικονίτσα του θρανίου δεν μου έφυγε από το μυαλό και παρά τις τόσες υποχρεώσεις, υπέκυψα στη νοσταλγία και αναζήτησα σε ένα μικρό ξύλινο κουτί παιδικών και μαθητικών αναμνήσεων τη μικρή εικονίτσα που με συνόδευσε από την Α΄ Γυμνασίου μέχρι και τις Πανελλήνιες, τις πρώτες Πανελλήνιες, που έμελλε, από το πρώτο κιόλας μάθημα, να στιγματιστούν από την υποκλοπή των θεμάτων. Σύνολο έξι χρόνια, με διπλές εξετάσεις, χειμερινές και θερινές.

Η παλιά εικονίτσα μου δεν ήταν σπανία. Με δυτικότροπο στυλ, έδειχνε τον Χριστό να προσεύχεται στον κήπο της Γεσθημανή, λίγο πριν την σύλληψή Του. Εικονίτσα κοινή, κοινότατη, χωρίς κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η εικονίτσα όμως αυτή ήταν και παρέμεινε για τέσσερεις δεκαετίες και βάλε, η μία, η μοναδική, η δική μου εικονίτσα, δοσμένη από χέρι γονιού που πια δε ζει και με ευχές καρδιάς, τόσο σπάνιες, όσο οι έντιμοι πολιτικοί. Την κράτησα στα χέρια μου και αναλογιστικά ποσά γραπτά είδε να γράφω. Πού πήγαν όλες εκείνες οι ώρες των διαγωνισμών; Πού να βρίσκονται οι σφραγισμένες κόλλες, οι χαραγμένες με τον κόπο μου; Ποια ήταν η τύχη τους; Κι εκείνα τα κατεβατά, ο καρπός ατελείωτων ωρών διαβάσματος και αγωνίας, πού νάναι;

Όλα πέρασαν, όλα χάθηκαν και έμεινε μόνο αυτή η εικονίτσα να βρίσκεται μέσα στο ξύλινο κουτί και να αρνιέται να μ΄ εγκαταλείψει. Ξέρω απ' έξω κι ανακατωτά το κάθε τετραγωνικό χιλιοστό της: Το σπαρακτικό βλέμμα του Χριστού που τρυπάει τη νύχτα, τα σταυρωμένα Του χέρια, το φως του φεγγαριού στο βάθος, το απειλητικό σκοτάδι που σε λίγο θα φέρει τον προδότη μαθητή για το φίλημα της προδοσίας!

Είμαι βέβαιος όμως πως και η εικονίτσα με ξέρει καλά. Σίγουρα θυμάται, πόσες φορές ζήτησα τη βοήθεια της την ώρα της παράδοσης των θεμάτων, τις στιγμές του πανικού για απαντήσεις άγνωστες, για το θέμα που έπεσε αλλά δεν ήταν ΣΟΣ, για τη μνήμη που λίγο πριν τά ΄ξερε όλα και τώρα με πρόδιδε! Ήταν στιγμές που παρακαλούσα τον Χριστό της εικονίτσας, να ξεχάσει λίγο το μαρτύριο που έρχεται και να προσευχηθεί στον Θεό Πατέρα να μου φανερώσει τη λύση σε δύσκολες εξισώσεις ή στη σύνταξη του άγνωστου κειμένου. Θα σας το ομολογήσω : Ποτέ δε μου ΄κάνε το χατήρι! Κι όταν το παράκανα με την επιμονή μου, σαν να άκουγα μια φωνή να βγαίνει απ' το χρωματισμένο χαρτί και να μου λέει:

«Εγώ μυαλό σού ΄δωσα. Ας διαβάζες περισσότερο!»

Κι όμως, κακία δεν κράτησα ποτέ στην εικονίτσα. Γιατί ποτέ της δεν με πρόδωσε. Για μένα ήτανε πάντα μια παρουσία, μια συντροφιά, μια υποψία πως εκεί έξω ένας άλλος πλατύτερος κόσμος υπάρχει και με περιμένει να μου μάθει πράγματα που ακόμη δεν είχα βαλθεί να ρωτήσω σοβαρά. Ήταν αυτή η βεβαιότητα πως ο κόσμος είναι μεγαλύτερος απ΄ αυτόν που αντιλαμβάνονται τα μάτια και τ΄ αυτιά και η εικονίτσα αυτή ήταν ένα παράθυρο ανοιχτό σε μυστικά χρώματα και ήχους. Κι

ερχόντουσαν στιγμές που το άγχος εξαερωνόταν και το μυαλό ονειρευόταν έναν κόσμο που δεν πιέζει, δεν επιβάλλεται, δεν βαθμολογεί, αλλά μόνον κανακεύει, ενθαρρύνει και υπόσχεται.

Η εικόνιτσα μου, αυτή του θρανίου των διαγωνισμών μου, τράβηξε πολλά από την πρώτη στιγμή που συμπορευτήκαμε: Πειράγματα και δηλητηριώδη σχολιάκια. Πρώτα των αγαπημένων μου παλιών συμμαθητών: Άλλοι μού την έλεγαν «γούρι» και κάποιοι άλλοι βάλθηκαν να μας χωρίσουν με λογικά επιχειρήματα για την εξήγηση του θρησκευτικού φαινομένου και ατράνταχτες αποδείξεις για την ανυπαρξία του Θεού. Ήρθαν στιγμές που δεν είχα τι ν΄ απαντήσω. Όταν πια η πίεση γινόταν μεγάλη, ένα πείσμα μ΄ έπιανε, κόντρα σε όλα, να υπερασπιστώ την εικονίτσα μου και να μην την πουλήσω.

Το σχολείο τέλειωσε, ήρθε το Πανεπιστήμιο. Κ εκείνη, αν και εξαφανίστηκε από τα φοιτητικά έδρανα, τοποθετήθηκε στο μικρό αναγνωστήριο της καρδιάς. Μα ακόμη και τότε, οι επιθέσεις, μικρές και μεγάλες, στην εικονίτσα μου συνεχίστηκαν. Οι τετράγωνοι συλλογισμοί των νεανικών μου χρόνων έφτασαν στο τσακ να την απομυθοποιήσουν και να μας οδηγήσουν σε ένα πολιτισμένο και συναινετικό διαζύγια. Ήρθε αργότερα η μανία με την ψυχολογία! Και τι δεν άκουσε! Πώς είναι δείγμα ψυχολογικής ανωριμότητας, άρνηση χειραφέτησης από την πατρική εξουσία, κεκτημένη ταχύτητα από άλλες εποχές, άρνηση να αμφισβητήσω τις σταθερές των περασμένων γενεών, έκφραση ανασφάλειας, μετασχηματισμός ορμών κλπ κλπ. Αλλά και η ακαδημαϊκή σπουδή στη θεολογία δεν της χαρίστηκε: Ο Μπούλτμαν και η παρέα του τη βάλανε στόχο: Ο ιστορικός Ιησούς άρχισε να παλεύει στα μαρμαρένια αλώνια του μυαλού μου με τον Ιησού της πίστεως, η ατομική θρησκευτικότητα να κονταροχτυπιέται με το Εκκλησιαστικό γεγονός και η γοητεία της ερμηνείας των Βιβλικών κειμένων βάλθηκε να προσπαθεί να ξεριζώσει τη ζεστασιά της και να την αναλύσει στη βάση των στοιχείων της επιστήμης: Πού είναι σήμερα ο κήπος της Γεσθημανή, ποια είναι τα μεσσιανικά και προφητικά στοιχεία της τελευταίας αυτής προσευχής του Κυρίου κλπ, κλπ.

Ούτε η καλλιτεχνική σπουδή την λυπήθηκε: Στον προσευχόμενο γλυκό Χριστό μου εντοπίστηκαν σημάδια δυτικής επιρροής και, ούτε λίγο ούτε πολύ, άρχισα να βλέπω την εικονίτσα μου σαν Δούρειο Ίππο της εισβολής των Δυτικών στην Ορθόδοξη παράδοσή μου. Τα χρόνια συνέχισαν να περνούν και πολλές κρίσιμες και κομβικές στιγμές, είτε εξετάσεων είτε συναντήσεων, είτε δράσεων έγιναν χωρίς την παρουσία της. Και όταν ήρθε ο καιρός της θητείας στο ΠΝ και αργότερα της επαγγελματικής μου απασχόλησης, είδα την εικονίτσα μου κι όλα αυτά που αντιπροσώπευε να δέχονται διωγμούς χειρότερους απ΄ του Διοκλητιανού. Σε συζητήσεις με κληρούχες και συναδέλφους, αλλοτε σιώπησα, άλλοτε διαφώνησα με χιούμορ, άλλοτε συγκρούστηκα, ποτέ όμως δεν βρήκα το θάρρος να βρεθώ στο κέντρο του Κολοσσαίου και να κλείσω τα μάτια περιμένοντας να με κατασπαράξουν τα θηρία. Πάντα, την κρίσιμη στιγμή, κάποιος συμβιβασμός γινόταν και συνεχίζαμε όλοι ευχαριστημένοι. Άλλα φύγανε, αλλά μένουν και ποιος ξέρει τι έρχεται. Και σ’ όλα αυτά, σταθερά απόλυτη η εικονίτσα που τώρα κρατώ. Τελικά άντεξε! Δεν έχασε το χρώμα της και το παράθυρο που μου άνοιγε μένει ακόμη ανοιχτό.

Όλα πια είναι φανερά: Τόσα χρόνια, εγώ ήμουν αυτός που δοκίμαζε ασυνείδητα την εικονίτσα, όπως ο Πέτρος τον Διδάσκαλό του, την ώρα του χαμού:

«Κύριε», του είπε, «αν είσαι εσύ, πρόσταξε να περπατήσω πάνω στο κύμα».

Και ο Κύριος δεν θίχτηκε από την πρόκληση, δεν προσβλήθηκε από τη δοκιμή, ίσως και να το χάρηκε. Και του είπε:

«Ελθέ!»

Βλέπω κι εγώ την εικονίτσα μου, που περπάτησε πάνω στα χίλια μύρια κύματα της θαλασσοταραχής μου κι ακόμα μένει στεγνή, με λίγη ίσως υγρασία, εκεί στην άκρη της από μια στάλα δάκρυ. Και είναι αυτή που ανέλαβε να μου πει το «ελθέ» σε κυματοπορεία πολύ πιο ασφαλή από τις βέβαιες μεγάλες λεωφόρους που περπάτησα και σιγουριά ποτέ δεν βρήκα.

Η μέρα της τελευταίας επιτήρησης έρχεται. Τα θέματα θα δοθούν και σε δυο τρεις ώρες τα παιδιά θα βγουν στην αυλή. Το θέαμα το γνωρίζω: Γρήγορα, βιαστικά το καθένα θ΄ ανοίξει την οθόνη του και θα αναζητήσει την παρέα της κινούμενης εικόνας της. Μια σκέψη μου έρχεται: Μήπως η οθόνη του κινητού και του τάμπλετ είναι η εικονίτσα του 21ου αιώνα; Μοιάζει, μα κάτι είναι ριζικά διάφορο:

Η ακίνητη εικονίτσα μου έμοιαζε με μια ακύμαντη θάλασσα κι εγώ έμοιαζα με πλεούμενο που με ολάνοιχτα τα πανιά του ταξιδεύει. Τώρα, φοβάμαι πως η συναρπαστική κίνηση της οθόνης μοιάζει με πέλαγο τρικυμισμένο που πάνω της λικνίζονται άδεια μπιτόνια με το στόμιο ανοιχτό, που λες, λίγο να γείρουν θα γεμίσουν νερό και θα καταποντιστούν.

Μπορεί να είμαι η ηχώ ενός κόσμου που πέρασε, μπορεί και ν΄ αξιώθηκα μισή στιγμή ποιήσεως για να διακρίνω τα δύσκολα που έρχονται. Ό,τι και να συμβαίνει, Αυτός που διέσωσε την εικονίτσα μου θα διασώσει και τις ανθρώπινες εικονίτσες του. Εγώ πάντως τη στατιστική μου θα τη συνεχίσω. Κάθε φορά που θα βλέπω μια εικονίτσα στο θρανίο, θα ψιθυρίζω ένα «Δόξα τω Θεώ» που η ελπίδα δε χάθηκε. _

Πηγή: pemptousia.gr